

ЯНКОВЕЦЬ Олена Володимирівна,
доктор філософії з філології, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького
(*м. Хмельницький, Україна*)

НІМЕЦЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО І КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вивчення німецької мови в сучасних умовах має суттєве значення в контексті глобалізації та інтернаціоналізації, оскільки є важливим чинником професійного, культурного та соціального розвитку особистості. В умовах швидких змін на ринку праці, знання іноземних мов стає важливою ознакою освіченості та конкурентоспроможності. Англійська мова продовжує відігравати центральну роль у міжнародному спілкуванні, науці, технологіях та бізнесі, але володіння додатковими іноземними мовами, зокрема німецькою, відкриває нові можливості на ринку праці та розширює горизонти професійного зростання.

Німецька мова є важливим елементом вивчення міжнародних відносин та економіки, оскільки Німеччина, Австрія та Швейцарія є економічними лідерами Європи та світу, що створює попит на висококваліфікованих фахівців, які володіють цією мовою. Крім того, німецькомовні країни мають одну з найпотужніших наукових традицій у світі, що робить знання мови важливим для доступу до широкого спектру наукових публікацій і технічних інновацій.

Однією з основних причин вивчення німецької мови є можливість отримати високоякісну освіту в Німеччині, де багато університетів пропонують безкоштовне або доступне навчання для іноземних студентів. Також знання німецької мови дозволяє налагоджувати зв'язки з міжнародними компаніями та вести бізнес у глобалізованому світі. Враховуючи потужність німецької економіки, володіння цією мовою стає конкурентною перевагою для тих, хто прагне побудувати кар'єру у міжнародних організаціях або підприємствах, що працюють на німецькому ринку.

Зважаючи на соціальні та політичні виклики, зокрема російсько-українську війну, чимало українців були змушені покинути свою країну та емігрувати до інших держав. Німеччина, Австрія та Швейцарія стали важливими напрямками для українських біженців, надаючи їм можливість працевлаштування та соціальної підтримки. Однак знання німецької мови є необхідною умовою для інтеграції в суспільство та успішного кар'єрного зростання. Зокрема, іноземці, які володіють німецькою на рівні не нижче B1, мають значно більше можливостей для професійного розвитку в цих країнах.

Звичайно, однією з основних причин вивчення німецької мови є можливість українським військовослужбовцям проходити військову підготовку у Німеччині. Знання мови дозволяє не тільки безперешкодно взаємодіяти з інструкторами та іншими курсантами, але й інтегруватися в середовище, що підвищує рівень безпеки та ефективності навчання. Вміння спілкуватися німецькою мовою також дозволяє українським військовим краще адаптуватися до культурних особливостей та специфіки місцевого життя.

В українських університетах німецька мова зазвичай вивчається як друга іноземна після англійської (Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Волинський національний університет імені Лесі Українки тощо). Це дає студентам-філологам додаткові конкурентні переваги, оскільки знання німецької мови відкриває широкі можливості для навчання та кар'єрного зростання. Програми навчання, які включають вивчення двох іноземних мов, сприяють розвитку більш високих мовних компетенцій і забезпечують студентам кращі шанси на міжнародному ринку праці [2, с.274].

Оскільки англійська мова зазвичай вивчається раніше і на більшому рівні, вона є основою для подальшого вивчення німецької, оскільки між цими мовами є численні спільні елементи, що значно полегшує процес освоєння. Викладачі німецької мови можуть використовувати знання здобувачів вищої освіти з англійської для підвищення ефективності навчання та зменшення складності засвоєння нової мовної системи.

Навчання німецької мови як другої іноземної передбачає комплексний підхід, що включає в себе розвиток лексичних, граматичних, фонетичних та комунікативних навичок. Важливими складовими цього процесу є акцент на мовні одиниці, які відображають соціокультурні, професійні та академічні реалії. Зміст навчального процесу також охоплює актуальні теми з історії, культури та політики німецькомовних країн, що сприяє формуванню глибокого розуміння мовних особливостей та традицій.

Окрім того, наукові дослідження в галузі викладання іноземних мов вказують на необхідність застосування інтерактивних методів навчання, використання технологій та новітніх підходів до мовної освіти. Це дозволяє здобувачам вищої освіти не тільки засвоювати граматичні та лексичні структури, але й активно використовувати мову в реальних ситуаціях, що забезпечує високий рівень комунікативної компетентності.

При вивченні німецької мови з англійської необхідно спиратися на принципи, що використовуються у викладанні іноземної мови. Хоча ці принципи мають певні схожі риси, вони все ж відрізняються, коли мова йде про другу іноземну мову, особливо якщо брати до уваги особливості освітнього середовища. Наприклад, вивчення двох (частіше споріднених) іноземних мов, наявність певного досвіду вивчення іноземної мови [3, с. 77]

При викладанні німецької мови як другої після англійської важливо враховувати дві основні характеристики цих мов. По-перше, англійська та німецька мови належать до однієї германської мовної групи, що забезпечує певну спорідненість на рівні лексики, граматики та синтаксису. Це створює можливості для більш швидкого і ефективного засвоєння обох мов, оскільки студенти вже мають певний лінгвістичний досвід, який може бути перенесений із однієї мови на іншу. По-друге, незважаючи на їхні спільні корені, між англійською та німецькою мовами існують суттєві відмінності, що можуть викликати плутанину та помилки у процесі навчання. Наприклад, певні граматичні структури, такі як порядок слів у реченні, відмінювання іменників чи використання артиклів, мають свої особливості в кожній з мов. Це може створювати труднощі для здобувачів вищої освіти, що, своєю чергою, призводить до міжмовних помилок або неправильного переносу знань з однієї мови на іншу. Завданням викладачів є не лише виявлення позитивних аспектів, що виникають внаслідок спільності двох мов, але й усунення цих труднощів через застосування специфічних методичних підходів, які дозволяють оптимізувати процес вивчення німецької мови на основі вже здобутих знань англійської.

Отже, вивчення німецької мови в контексті сучасних реалій є важливим інструментом для розвитку професійних навичок, отримання доступу до наукових та культурних ресурсів, а також для інтеграції в міжнародне суспільство. Врахування мовних особливостей, а також науково обґрунтовані методи викладання дозволяють значно підвищити ефективність навчального процесу та забезпечити високий рівень мовної підготовки здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Бойчевська І. Особливості вивчення німецької мови як другої іноземної у загальноосвітніх навчальних закладах України. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 10(1). С. 25–30.
2. Янковець О. Основні аспекти викладання німецької мови як другої після англійської в умовах глобалізації. (2025). *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*, 40(1), 271–285. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v40i1.1832>
3. Varga L. I, Mishak V. M. Some peculiarities of students' learning of German as a second foreign language after English. International scientific journal “Education and Science” / editors-in-chief: T.D. Shcherban (editor-in-chief); deputy editor-in-chief: Jerzy Piwowarski; V.V. Goblik - Mukachevo-Chenstokhova: RVV MSU; Jan Długosz University of Humanities and Natural Sciences in Czestochowa, 2019. P. 75–79.